

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

4. juuli 2024*

Eelotsusetaotlus – Õigusaktide ühtlustamine – Transport – Maanteevedu – Direktiiv 2014/31/EL – Kohaldamisala – Mitteautomaatkaalud sõidukite massi määramiseks – Kaalude kasutamine riigisisese kriminaalõiguse kohaldamisel

Kohtuasjas C-283/23 [Marhon]ⁱ,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Cour de cassationi (Belgia kassatsioonikohus) 26. aprilli 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 2. mail 2023, kriminaalasjas järgmiste isikute suhtes:

FB,

JL Sàrl,

menetluses osales:

Procureur du Roi près le tribunal de première instance d'Eupen,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president T. von Danwitz, esimese koja president A. Arabadjiev (ettekandja) kuuenda koja presidendi ülesannetes ja kohtunik I. Ziemele,

kohtujurist: J. Richard de la Tour,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Belgia valitsus, esindajad: S. Baeyens, P. Cottin ja C. Pochet,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek, T. Suchá ja J. Vláčil,
- Euroopa Komisjon, esindajad: J. Flett ja G. Wils,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

ⁱ Käesoleval kohtuasjal on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetlusosalise tegelikule nimele.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/31/EL mitteautomaatkaalude turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT 2014, L 96, lk 107) artiklit 1, artikli 2 punkti 3 ja artiklit 3.
- 2 Taotlus on esitatud kriminaalmenetluses, mis algatati FB Sàrl-i ja JLi suhtes seoses kahe süüteoga, mille JL pani väidetavalt toime juhtides FB-le kuuluvat veokit, mis ületas lubatud täismassi.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2014/31 põhjendustes 4, 5 ja 47 on märgitud:
 - „(4) Käesolevas direktiivis käsitletakse mitteautomaatkaalusid, mis on turule laskmise ajal [Euroopa L]iidu turu jaoks uued. See tähendab seda, et need on kas täiesti uued mitteautomaatkaalud, mille on valmistanud liidus asuv tootja, või on tegemist täiesti uute või kasutatud mitteautomaatkaaludega, mis on imporditud kolmandast riigist.
 - (5) Liikmesriigid peaksid üldsust kaitsma valede kaalumistulemuste eest teatavat liiki rakendusvaldkondades mitteautomaatkaalude kasutamisel.

[...]

 - (47) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt tagada, et turul olevad mitteautomaatkaalud täidavad nõudeid, mis tagavad käesoleva direktiiviga hõlmatud avalike huvide kõrgetasemelise kaitse ning samas ka siseturu toimimise, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid meetmete ulatuse tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas [ELL] artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kooskõlas kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõttega ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.“
- 4 Direktiivi artiklis 1 „Reguleerimisala“ on sätestatud:
 - „1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõigi mitteautomaatkaalude suhtes.
 2. Käesolevas direktiivis eristatakse järgmisi mitteautomaatkaalude kasutamise valdkondi:

[...]

- b) massi määramine tollimaksude, tariifide, muude maksude, soodustuste, trahvide, hüvitiste, kahjutasude jms maksete arvutamiseks;
- c) massi määramine õigusnormide või eeskirjade kohaldamiseks või ekspertarvamuse andmiseks kohtuasjade lahendamisel;

[...]

- g) kasutusvõimalused, mida ei ole loetletud punktides a–f.“

5 Direktiivi artiklis 2 „Mõisted“ on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „kaal“ – mõõteriist, mida kasutatakse keha massi määramiseks sellele kehale toimiva raskusjõu kaudu. Kaalu võidakse kasutada ka muude massiga seotud suuruste, koguste, parameetrite ja tunnuste määramiseks;
- 2) „mitteautomaatkaal“ või „kaal“ – kaal, mille töö nõuab inimese sekkumist;
- 3) „turul kättesaadavaks tegemine“ – kaalu tasu eest või tasuta tarnimine liidu turule kaubandustegevuse käigus kas turustamiseks või kasutamiseks;
- 4) „turule laskmine“ – kaalu liidu turul esimest korda kättesaadavaks tegemine;

[...]“.

6 Direktiivi artiklis 3 „Turul kättesaadavaks tegemine ja kasutusele võtmine“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid võtavad kõik asjakohased meetmed tagamaks, et kaalusid võib turul kättesaadavaks teha üksnes siis, kui need vastavad käesoleva direktiiviga kohaldatavatele nõuetele.

2. Liikmesriigid rakendavad kõiki meetmeid selle tagamiseks, et kaalusid ei lubata kasutusele võtta artikli 1 lõike 2 punktides a–f loetletud kasutusvaldkondades, kui need ei vasta käesoleva direktiivi nõuetele.

3. Liikmesriigid rakendavad kõiki meetmeid selle tagamiseks, et kaalud, mis on kasutusele võetud artikli 1 lõike 2 punktides a–f loetletud kasutusvaldkondades, vastaksid ka edaspidi käesoleva direktiiviga kohaldatavatele nõuetele.“

7 Direktiivi 2014/31 artikli 4 „Olulised nõuded“ esimeses lõigus on sätestatud:

„Artikli 1 lõike 2 punktides a–f loetletud otstarbel kasutatavad või kasutamiseks ette nähtud kaalud peavad vastama I lisas sätestatud olulistele nõuetele.“

Belgia õigus

8 Kuninga 12. oktoobri 2010. aasta määruse liikluspolitsei seaduse ja selle rakendusmääruste kohaldamise järelevalveks kasutatavate mõõtevahendite heakskiitmise, kontrollimise ja paigaldamise kohta (arrêté royal du 12 octobre 2010 relatif à l’approbation, à la vérification et à

l'installation des instruments de mesure utilisés pour surveiller l'application de la loi relative à la police de la circulation routière et des arrêtés pris en exécution de celle-ci; *Moniteur belge*, 25.10.2010, lk 63130; edaspidi „kuninga 2010. aasta määrus“) artiklis 1 on sätestatud:

„Kui muudest konkreetseid mõõtevahendeid käsitlevatest õigusaktidest ei tulene teisiti, kohaldatakse käesolevat määrust 16. märtsi 1968. aasta konsolideeritud seaduse liikluspolitsei kohta ja selle rakendusmääruste kohaldamise järelevalveks kasutatavate vahendite suhtes, millega teostatakse otseselt või kaudselt mõõtmist ja mida käesolevas määruses nimetatakse „mõõtevahenditeks“.“

- 9 Kuninga 12. aprilli 2016. aasta määruse mitteautomaatkaalude kohta (arrêté royal du 12 avril 2016 relatif aux instruments de pesage à fonctionnement non automatique, *Moniteur belge*, 19.4.2016, lk 26487) artiklis 1 „Eesmärk“ on sätestatud:

„Käesoleva määrusega võetakse üle [direktiiv 2014/31].“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 10 Belgia politsei kontrollis 28. veebruaril 2019 Saint-Vithis (Belgia) äriühingule JL kuuluvat puiduveokit.
- 11 Kontrolli käigus kaalus politsei veokit (edaspidi „kaalumistoiming“) ja ilmnes, et selle sõiduki mass oli oluliselt suurem, kui 20 856 kg suurune lubatud täismass.
- 12 Seetõttu anti sõiduki juht FB Tribunal de police d'Eupen, section de Saint-Vithis (Eupeni vääriteoasjade kohus, Saint-Vithi osakond, Belgia) kohtu alla süüdistatuna esiteks selles, et ta vedas üldkasutataval teel veost suurimast lubatud massist suurema täismassiga sõidukiga, ja teiseks selles, et ta kaubaveo saatjana andis juhtnööre või pani toime tegusid, mille tõttu ületati sõiduki lubatud suurimat massi ja mõõtu. FB tööandja JL kaasati menetlusse tsiviilkostjana.
- 13 Kohus mõistis 2. veebruari 2021. aasta otsusega FB õigeks põhjendusel, et kaalumistoimingu kaalumiskviitungitele ei olnud märgitud, kes veokit kaalus, kasutatud kaalu kaubamärki ega seerianumbrit, mistõttu ei olnud võimalik tuvastada, kas kviitungid on tõesti selle mõõtevahendiga seotud.
- 14 Tribunal de première instance d'Eupen, chambre correctionnelle (Eupeni esimese astme kohtu kriminaalkolleegium, Belgia), kellele kuninglik prokurör (Belgia) esitas apellatsioonkaebuse, lükkas esiteks tagasi FB ja JLi argumendi, et kõnealune kaalumistoiming oli vastuolus kuninga 2010. aasta määrusega.
- 15 Teiseks leidis see kohus, et seda toimingut ei reguleeri mitte kuninga 2010. aasta määrus vaid õigusnorm, millega võeti Belgia õigusesse üle direktiiv 2014/31, st kuninga 12. aprilli 2016. aasta määrus mitteautomaatkaalude kohta.
- 16 Neil asjaoludel määras nimetatud kohus 23. märtsi 2022. aasta otsusega FB-le muu hulgas rahatrahvi ja kõigi mootorsõidukite juhtimise õiguse äravõtmise kolmeks kuuks.
- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus, Cour de cassation (Belgia kassatsioonikohus), kellele FB ja JL esitasid selle kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse, leiab, et nende tingimuste kindlakstegemiseks, mille kohaselt oleks kaalumistoiming tulnud läbi viia, tuleb välja selgitada

direktiivi 2014/31 kohaldamisala ulatus ja muu hulgas kindlaks teha, kas – nagu FB ja JL apellatsioonikohtus väitsid – seda direktiivi kohaldatakse üksnes kaalumistoimingutele, mis tehakse asjaomase mitteautomaatkaalu kasutaja äritegevuse raames.

- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib esiteks, et direktiivi 2014/31 artikli 1 lõike 2 punkti c kohaselt kohaldatakse seda direktiivi muu hulgas „massi määramisele õigusnormide või eeskirjade kohaldamiseks“ ja punkti g kohaselt „kasutusvõimalustele, mida ei ole loetletud punktides a–f“. Kuna kõnealuse mitteautomaatkaalu kasutamine tundub kuuluvat ühte neist valdkondadest, näib see säte viitavat sellele, et kaalumistoiming kuulub selle direktiivi kohaldamisalasse.
- 19 Lisaks rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et sama direktiivi artikli 3 lõikeid 2 ja 3, mis käsitlevad nende kaalude kasutusele võtmist ja nõudeid, millele need peavad ka pärast seda jätkuvalt vastama, ei näe ette, et nende kasutaja peaks neid tingimata kasutama äritegevuses.
- 20 Teiseks nähtub tema arvates direktiivi 2014/31 pealkirjast, et direktiivi kohaldamisala tuleb tõlgendada kitsalt, kuna see viitab mitteautomaatkaalude „turul kättesaadavaks tegemist“ käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamisele. See viide näib viitavat sellele, et seda direktiivi kohaldatakse üksnes nende kaalude kasutaja äritegevuse raames.
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul räägib direktiivi 2014/31 sellise tõlgenduse kasuks esmapilgul ka selle direktiivi artikli 3 lõige 1, mis käsitleb liikmesriikide kohustusi nende mõõtevahendite turul kättesaadavaks tegemisel. Nimelt viitab selle direktiivi artikli 2 punktis 3 kasutatud mõiste „turul kättesaadavaks tegemine“ määratlus, et see peab toimuma mitteautomaatse kaalu kasutaja äritegevuse käigus.
- 22 Neil asjaoludel otsustas Cour de cassation (kassatsioonikohtus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [direktiivi 2014/31] artiklit 1, artikli 2 punkti 3 ja artiklit 3 saab kohaldada olukorra suhtes, kus õigusasutus või politsei kasutab mitteautomaatkaalusid sõidukite massi määramisel, et kohaldada riigisiseseid õigus- või haldusnorme, milles on ette nähtud kriminaalkaristused ja mis keelavad kasutusele võtta sõidukeid, mille mõõdetud mass ületab suurima lubatud massi, näiteks 15. juuli 2013. aasta seaduse kaupade autoveo kohta (millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1071/2009, millega kehtestatakse ühiseeskirjad autoveo-ettevõtja tegevusalal tegutsemise tingimuste kohta ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 96/26/EÜ, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1072/2009 rahvusvahelisele autoveoturule juurdepääsu käsitlevate ühiseeskirjade kohta) (loi du 15 juillet 2013 relative au transport de marchandises par route et portant exécution du règlement (CE) n° 1071/2009 du Parlement européen et du Conseil, du 21 octobre 2009, établissant des règles communes sur les conditions à respecter pour exercer la profession de transporteur par route, et abrogeant la directive 96/26/CE du Conseil, et portant exécution du règlement (CE) n° 1072/2009 du Parlement européen et du Conseil, du 21 octobre 2009, établissant des règles communes pour l'accès au marché du transport international de marchandises par route; *Moniteur belge* 18.2.2014, lk 13108) artikli 41 lõike 3 punkt 1 ja artikli 43 lõike 3 punkt 1, ning kuninga 22. mai 2014. aasta määruse kaupade autoveo kohta (arrêté royal du 22 mai 2014 relatif au transport de marchandises par route; *Moniteur belge*, 15.7.2014, lk 53667) artikli 21 esimese lõigu punkti 5 [esimene taane] ja artikli 35 punkt 4?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 23 Oma küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt Euroopa Kohtul selgitada, kuidas piiritleda direktiivi 2014/31 kohaldamisala. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib eelkõige teada, kas see direktiiv on kohaldatav olukorrale, kus mitteautomaatkaalusid ei kasutata mitte mõne ettevõtja äritegevuses, vaid kui õigusasutus või politsei kasutab neid sõiduki massi kindlaksmääramisel riigisiseste kriminaalõigusnormide kohaldamiseks.
- 24 Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus käsitleb selles küsimuses mitme selle direktiivi sätte tõlgendust, on selle direktiivi kohaldamisala määratletud direktiivi artikli 1 lõikes 1.
- 25 Järelikult tuleb eelotsuse küsimus ümber sõnastada nii, et sellega soovitakse teada, kas direktiivi 2014/31 artikli 1 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et seda direktiivi kohaldatakse mitteautomaatkaalu suhtes, mida õigusasutus või politsei kasutab sõiduki massi kindlaksmääramisel riigisiseste kriminaalõigusnormide kohaldamiseks.
- 26 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei tule liidu õiguse sätte tõlgendamisel arvesse võtta mitte üksnes sätte sõnastust, vaid ka konteksti ja selle õigusaktiga taotletavaid eesmärgi, mille osa see sätte on (18. aprilli 2024. aasta kohtuotsus Citadeles nekustamie ipašumi, C-22/23, EU:C:2024:327, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 27 Esimesena tuleb täheldada, et direktiivi 2014/31 artikli 1 lõike 1 sõnastuses on direktiivi kohaldamisala määratletud väga laialt. Selle sätte kohaselt kohaldatakse seda direktiivi „kõigi mitteautomaatkaalude suhtes“.
- 28 Seega ei näi kõnealuse sätte sõnastust arvestades mitteautomaatkaalu kasutusotstarve ega asjaolu, et selle kasutaja on kohtu- või politseiasutus, olevat direktiivi 2014/31 artikli 1 lõiget 1 silmas pidades asjakohased tegurid selgitamiseks välja, kas kõnealune mõõtevahend kuulub selle direktiivi kohaldamisalasse.
- 29 Teisena olgu märgitud, et seda järeldust kinnitab direktiivi 2014/31 artikli 1 lõike 1 konteksti ja direktiivi eesmärgi analüüs.
- 30 Sellega seoses tuleb esiteks silmas pidada, et selle direktiivi artikli 2 punktidega 1 ja 2 on mõiste „mitteautomaatkaal“ määratletud muu hulgas viitega selle mõõtevahendi funktsioonile, võtmata arvesse selle kasutusviisi või -valdkondi.
- 31 Teiseks tuleb korrata, et direktiivi 2014/31 artikli 1 lõike 2 punktides a–f on loetletud mitu mitteautomaatkaalu kasutusvaldkonda.
- 32 Artikli 1 lõikes 2 nimetatud valdkondade hulgas on punktis b nimetatud massi määramine tollimaksude, tariifide, muude maksude, soodustuste, trahvide, hüvitiste, kahjutasude jms maksete arvutamiseks ning punktis c massi määramine õigusnormide või eeskirjade kohaldamiseks.
- 33 Sellise mitteautomaatkaalu kasutamine, nagu on kõne all põhikohtuasjas, võib kuuluda ühte kahest direktiivis 2014/31 sõnaselgelt nimetatud kasutusvaldkonnast.

- 34 Lisaks on selle direktiivi artikli 1 lõike 2 punktiga g loodud sellise mõõtevahendi kasutusvaldkondadele nn jääkkategooria, mis hõlmab kõiki „kasutusvõimalusi, mida ei ole loetletud [artikli 1 lõike 2] punktides a–f“. Sellest järeldub, et isegi kui mitteautomaatkaalu kavatakse kasutada muul eesmärgil kui need, mis on nimetatud artikli 1 lõike 2 punktides a–f, kuulub see mõõtevahend nimetatud direktiivi kohaldamisalasse.
- 35 Kolmandaks, mis puudutab täpsemalt direktiivi 2014/31 artikli 1 lõike 2 punktides a–f loetletud kasutusvaldkondades kasutusele võetud mõõtevahendeid, siis tuleb meelde tuletada, et direktiivi 2014/31 artikli 3 lõige 3 nõuab, et liikmesriigid võtavad kõik meetmed tagamaks, et need mõõtevahendid vastavad jätkuvalt selle direktiiviga kohaldatavatele nõuetele.
- 36 Samas nähtub direktiivi 2014/31 analüüsist, et sellega ei sätestata nõuet, et mitteautomaatkaalusid kasutakse pärast kasutuselevõtmist ärilistel eesmärkidel.
- 37 Kolmandana olgu märgitud direktiivi 2014/31 eesmärgi kohta, et selle põhjenduse 47 kohaselt on direktiivi eesmärk tagada, et turul olevad mitteautomaatkaalud vastavad nõuetele, mis tagavad selle direktiiviga hõlmatud avalike huvide kõrgetasemelise kaitse.
- 38 Ent käesoleva kohtuotsuse punkti 33 kohaselt võib juhul, kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangust ei tulene teisiti, põhikohtuasjas käsitletavate mõõtevahendite kasutamine kuuluda kasutusvaldkondade alla, mida on sõnaselgelt nimetatud selle direktiivi artikli 1 lõike 2 punktides b ja c. Seega tähendaks nende mõõtevahendite väljajätmine direktiivi kohaldamisalast ainuüksi põhjusel, et neid kasutavad õigusasutus või politsei kriminaalõigusnormi kohaldamiseks, et neid mõõtevahendeid võiks mõnes neist kasutusvaldkondades turule viia, ilma et need oleksid kooskõlas nõuetega, mille eesmärk on tagada direktiiviga 2014/31 taotletav avalike huvide kaitse, ja mis võivad seega neid huve kahjustada.
- 39 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 2014/31 artikli 1 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et seda direktiivi kohaldatakse mitteautomaatkaalu suhtes, mida õigusasutus või politsei kasutab sõiduki massi kindlaksmääramiseks riigisiseste kriminaalõigusnormide kohaldamiseks.

Kohtukulud

- 40 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtu pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/31/EL mitteautomaatkaalude turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta artikli 1 lõiget 1

tuleb tõlgendada nii, et

seda direktiivi kohaldatakse mitteautomaatkaalu suhtes, mida õigusasutus või politsei kasutab sõiduki massi kindlaksmääramiseks riigisiseste kriminaalõigusnormide kohaldamiseks.

Allkirjad